

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 107/2011-38

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 9. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti Ing. M. H., M., zastúpeného advokátom JUDr. J. K., M., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 1/2010 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 85/2005, sp. zn. 7 C 1232/2001 a sp. zn. 8 C 1251/1997) takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. M. H. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 1/2010 (pôvodne vedenom

pod sp. zn. 8 C 85/2005, sp. zn. 7 C 1232/2001 a sp. zn. 8 C 1251/1997) porušené bolo.

2. Okresnému súdu Michalovce v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 1/2010 prikazuje konať bez zbytočných prietahov.

3. Ing. M. H. priznáva finančné zadosťučinenie v sume 4 000 € (slovom štyritisíc eur), ktoré je Okresný súd Michalovce povinný zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Michalovce je povinný uhradiť Ing. M. H. trovy právneho zastúpenia v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. J. K. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. marca 2011 doručená sťažnosť Ing. M. M. H., M. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. J. K., M., ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 1/2010 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 1251/1997, sp. zn. 8 C 85/2005 a sp. zn. 7 C 1232/2001).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ spôsobil dopravnú nehodu, pri ktorej došlo k usmrteniu M. C., za čo bol na základe trestného rozkazu vydaného okresným súdom sp. zn. 4 T 202/1997 z 18. apríla 1997 odsúdený pre prečin ublíženia na zdraví a bol mu uložený trest odňatia slobody v trvaní 10 mesiacov s podmieneným odkladom na skúšobnú dobu v trvaní 15 mesiacov a súčasne mu bol uložený trest zákazu činnosti riadiť

motorové vozidlá na dobu 40 mesiacov. Manželka nebohého A. C. (ďalej len „žalobkyňa“) bola odkázaná na uplatnenie svojich nárokov na náhradu škody na občianskoprávne konanie.

Žalobkyňa podala 3. decembra 1997 okresnému súdu žalobu o náhradu škody proti sťažovateľovi ako žalovanému, za účasti vedľajšieho účastníka na strane žalovaného – S., a. s., B. (ďalej len „vedľajší účastník“). Okresný súd o jej návrhu rozhodol rozsudkom sp. zn. 8 C 1251/1997 z 12. novembra 1998 (ďalej len „rozsudok z 12. novembra 1998“) tak, že zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalobkyni sumu 101 647,50 Sk s príslušenstvom.

Proti rozsudku okresného súdu z 12. novembra 1998 podal odvolanie vedľajší účastník. Sťažovateľ sa listom z 19. februára 1999 pripojil k podanému odvolaniu.

Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením sp. zn. 14 Co 112/1999 z 31. januára 2001 odmietol odvolanie vedľajšieho účastníka týkajúce sa sumy 18 987,50 Sk a vo zvyšnej časti rozsudok okresného súdu z 12. novembra 1998 zrušil a vec vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení tohto uznesenia krajský súd uviedol, že rozsudok okresného súdu z 12. novembra 1998 bol predčasný a nepreskúmateľný.

Následne okresný súd rozsudkom sp. zn. 8 C 1251/1997 z 22. mája 2001 zaviazal sťažovateľa zaplatiť žalobkyni sumu 44 067 Sk s príslušenstvom a v prevyšujúcej časti návrh žalobkyne vylúčil na samostatné konanie, ktoré bolo vedené pod sp. zn. 7 C 1232/2001.

Okresný súd uznesením sp. zn. 7 C 1232/2001 z 13. júna 2002 nariadil vo veci znalecké dokazovanie na účely zistenia priemerného hrubého zárobku nebohého za obdobie rokov 1997 – 2000. Znalec v odbore ekonomiky a podnikania Ing. Peter Kobzoš vypracoval znalecký posudok 30. júla 2002, ktorý z dôvodu stanovenia priemerného čistého zárobku nebohého doplnil 17. decembra 2002.

Na základe predloženého znaleckého posudku okresný súd vo veci rozhodol rozsudkom sp. zn. 7 C 1232/2001 z 19. februára 2003 (ďalej len „rozsudok z 19. februára 2003“) tak, že priznal žalobkyni sumu 59 533 Sk s príslušenstvom a v prevyšujúcej časti vylúčil vec na samostatné konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 8 C 85/2005. Vedľajší účastník podal proti rozsudku okresného súdu z 19. februára 2003 odvolanie v časti týkajúcej sa úrokov z omeškania, sťažovateľ s odvolaním súhlasil.

Krajský súd uznesením sp. zn. 11 Co 229/2003 z 28. septembra 2004 zrušil rozsudok okresného súdu z 19. februára 2003 v napadnutej časti a vec vrátil na ďalšie konanie, pričom konštatoval, že okresný súd rozhodol ultra petitem.

Žalobkyňa v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 85/2005 podaním z 1. júna 2005 spresnila uplatňovaný nárok na náhradu škody na sumu 258 200 Sk s príslušenstvom. Vedľajší účastník konania v stanovisku z 3. augusta 2005 vzniesol námietku premlčania k uplatneným nárokom žalobkyne. Okresný súd nariadil pojednávanie na 9. november 2005 a následne na 17. január 2007, ktoré však bolo zrušené z dôvodu vrátenia veci na konanie a rozhodnutie pôvodnému sudcovi J. S. Na pojednávaní uskutočnenom 2. augusta 2007 bol okresným súdom vyhlásený rozsudok sp. zn. 8 C 85/2005 (ďalej len „rozsudok z 2. augusta 2007“), ktorým zaviazal sťažovateľa na zaplatenie sumy 147 621 Sk s príslušenstvom.

Vedľajší účastník konania podal proti rozsudku okresného súdu z 2. augusta 2007 odvolanie, v ktorom poukázal najmä na jeho nepreskúmateľnosť, v ktorom sa okresný súd podľa jeho názoru nevysporiadal najmä s ním vznesenou námietkou premlčania uplatneného nároku. K odvolaniu vedľajšieho účastníka sa pripojil sťažovateľ listom zo 14. marca 2008.

V dôsledku chybného označenia vedľajšieho účastníka konania bolo okresným súdom vydané opravné uznesenie sp. zn. 8 C 85/2005 z 19. februára 2008.

Krajský súd uznesením sp. zn. 6 Co 79/2008 z 28. septembra 2009 zrušil rozsudok okresného súdu z 2. augusta 2007 v spojení s dopĺňacím rozsudkom sp. zn. 8 C 85/2005

z 19. februára 2008 a v spojení s opravným uznesením sp. zn. 8 C 85/2005 z 19. februára 2008 z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti.

Na základe právneho názoru vysloveného krajským súdom v uznesení sp. zn. 6 Co 79/2008 z 28. septembra 2009 okresný súd uznesením sp. zn. 8 C 85/2005 z 9. novembra 2009 pripustil čiastočné späťvzatie návrhu žalobkyne týkajúceho sa sumy 258 200 Sk s príslušenstvom a v tejto časti konanie zastavil. Súčasne okresný súd uvedeným uznesením pripustil čiastočné späťvzatie návrhu žalobkyne týkajúceho sa sumy 147 621 Sk s príslušenstvom a aj v tejto časti konanie zastavil. Vo zvyšku uplatneného nároku opätovne vylúčil vec na samostatné konanie vedené okresným súdom pod sp. zn. 13 C 1/2010.

Okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 1/2010 nariadil pojednávanie na 2. marec 2010, ktoré bolo odročené na 9. marec 2010 a následne na neurčito. Ostatné pojednávanie vo veci sťažovateľa nariadené na 15. jún 2010 bolo z dôvodu neprítomnosti žalobkyne a jej právnej zástupkyne odročené na neurčito.

Podľa tvrdenia sťažovateľa okresný súd od 15. júna 2010 vo veci nekoná.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal, že z uvedeného priebehu súdneho konania vyplýva, že ani po 13 rokoch nie je jeho vec právoplatne skončená. Okresný súd podľa názoru sťažovateľa svojím postupom zapríčinil prietahy v konaní, a to najmä tým, že

- jeho rozhodnutia boli neefektívne, pretože boli trikrát zrušené odvolacím súdom,
- v jeho rozhodnutiach absentovali zákonné dôvody, čím sa stali tieto nepreskúmateľnými,
- nerešpektoval právny názor krajského súdu vyslovený v jeho rozhodnutiach,
- sa nevysporiadal s procesnými návrhmi účastníkov konania,
- sa nevysporiadal s nesprávnym označením vedľajšieho účastníka konania,
- jednotlivé úkony boli nariaďované vo veľkých časových odstupoch.

Vzhľadom na skutočnosť, že v čase, keď dochádzalo k priet'ahom v konaní, bol predsedom okresného súdu konajúci sudca, s'ťažovateľ nepodával s'ťažnosti na priet'ahy v konaní predsedovi okresného súdu.

Na základe uvedeného s'ťažovateľ navrhol, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 8 C 1251/1997 v spojení s konaním sp. zn. 7 C 1232/2001, v spojení s konaním sp. zn. 8 C 85/2005 a v spojení s konaním 13 C 1/2010 porušil jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu v predmetnom konaní konať bez zbytočných priet'ahov a priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 7 000 €, ako aj náhradu trov konania v sume 314,18 €.

Ústavný súd s'ťažnosť predbežne prerokoval, uznesením č. k. I. ÚS 107/2011-12 zo 6. apríla 2011 ju prijal na ďalšie konanie a vyzval právneho zástupcu s'ťažovateľa a predsedu okresného súdu, aby sa vyjadrili, či trvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Predsedu okresného súdu ústavný súd zároveň vyzval, aby sa vyjadril k s'ťažnosti. Právny zástupca s'ťažovateľa a podpredseda okresného súdu oznámili, že netrvajú na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie, preto ústavný súd v súlade s § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, keďže od neho nebolo možné očakávať ďalšie objasnenie veci.

Podpredseda okresného súdu vo vyjadrení z 29. apríla 2011, ktoré bolo doručené ústavnému súdu 6. mája 2011, okrem iného uviedol:

„K predmetu s'ťažnosti je na úvod potrebné uviesť, že v občiansko-právnej veci sp. zn. 8C 1251/1997 od doručenia žaloby 3. 12. 1997 do 19. 4. 2005 bol konajúcim sudcom JUDr. J. S. Na základe rozsudku OS Michalovce č. k. 8C 1251/1997-74 bol nerozhodnutý nárok žalobkyne vylúčený na samostatné konanie. Z tohto dôvodu bol nárok ďalej vedený už pod novou spisovou značkou – 7C 1232/01. Vylúčením ďalšieho nároku žalobkyne v

rozsudku OS Michalovce č. k. 7C 1232/2001-73 a pokynom sudcu z 19. 4. 2005 bol existujúci nárok evidovaný pod novou spisovou značkou – 8C 85/2005. Uznesením OS Michalovce č. k. 8C 85/2005-125 bol zvyšný nárok opätovne vylúčený na samostatné konanie, ktorému bola pridelená spisová značka 13C 1/2010. Po touto spisovou značkou je v súčasnosti občianskoprávna vec vybavovaná sudcom JUDr. S.

Po oboznámení sa s obsahom doručenej sťažnosti k veci udávam, že uvedené úkony súdu a účastníkov popísané sťažovateľom sú pravdivé a vyplývajú z obsahu súdneho spisu. Nie sú však úplné, čo má priamy dosah na posúdenie miery narušenia základného práva žalobcu podľa článku 48 ods. 2 Ústavy a článku 6 ods. 1 Dohovoru, postupom napadnutého súdu.

Sťažovateľ opomenul uviesť, že dňa 6. 2. 1998 bola žalovanému doručená žaloba vo veci samej i s predvolaním na pojednávanie na deň 24. 2. 1998. Toto pojednávanie bolo odročené na deň 17. 3. 1998, na ktorom sťažovateľ uznal nárok žalobkyne v celom rozsahu. Svoj uznávací prejav nezmenil ani na najbližšom pojednávaní – 12. 11. 1998, kedy bol vyhlásený rozsudok vo veci samej. V čase vyhlásenia rozsudku zákonná úprava rozhodovania v ust. Občianskeho súdneho poriadku § 153a ods. 1 umožňovala rozhodnúť rozsudkom na základe uznania nároku. Proti takémuto rozhodnutiu opravný prostriedok prípustný nebol. Sám žalovaný sa až v odvolacom konaní pripojil k odvolaniu vedľajšieho účastníka, čím svoj uznávací prejav zmenil. Jeho zmenený postoj k veci spôsobil to, že Krajský súd v Košiciach napadnuté rozhodnutie zrušil. Nepochybne zohľadnil to, že odôvodnené rozhodnutie bolo nepreskúmateľné, a teda došlo i k porušeniu práva sťažovateľa na riadne odôvodnenie rozhodnutia. Po zrušení veci odvolacím súdom predmetom konania bol jeden nárok – na náhradu nákladov na výživu pozostalej manželky. K zrušeniu prvostupňového rozhodnutia došlo uznesením KS Košice z 31. 1. 2001. Za dĺžku odvolacieho konania a efektívnosť postupu odvolacieho súdu v čase od 12. 4. 1999, kedy bol spis predložený k rozhodnutiu o odvolaní, do 1. 3. 2001, kedy bol tunajšiemu súdu vrátený, Okresný súd Michalovce ako sťažovateľom označený porušovateľ jeho základného práva nezodpovedá.

Rovnako sťažovateľ opomenul v sťažnosti uviesť, že po zrušení veci a vyriešení oboch znaleckých úloh bol vo veci určený termín pojednávania na deň 5. 2. 2003. Toto pojednávanie bolo odročené na deň 19. 2. 2003 z dôvodu podrobného oboznámenia sa

vedľajšieho účastníka so znaleckým posudkom. 20. 4. 2005 došlo k zmene zákonného sudcu z dôvodu, že JUDr. J. S. bol pozastavený výkon sudcovskej činnosti. Spis bol náhodným výberom pridelený sudkyňi Mgr. M. C. V tom čase táto sudkyňa mala vo svojom senáte 180 nerozhodnutých a 257 nevybavených občiansko-právnych vecí. V tomto počte sú zahrnuté i nevybavené veci JUDr. S. v počte 29 vecí, ktoré boli rozdelené na základe opatrenia predsedu súdu zo dňa 5. 2. 2004. Napriek tomu vo veci bolo dňa 8. 6. 2005 nariadené pojednávanie, ktoré po zistení, že žalobkyňa bola nezamestnaná sa odročilo za účelom zistenia doby nezamestnanosti a výšky podpory v nezamestnanosti. Následne dňa 25. 8. 2005 bola žalobkyňa prostredníctvom svojej právnej zástupkyne vyzvaná k oznámeniu, aké dôkazy vo veci ešte navrhuje vykonať.

Dňa 7. 12. 2006 konajúcim sudcom vo veci bol opäť JUDr. S. z dôvodu skončenia disciplinárneho konania. 12. 7. 2007 sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, na ktorom vedľajší účastník predložil dôkazy o čiastočnom dobrovoľnom plnení žalobkyňi. Z toho dôvodu bolo pojednávanie odročené na deň 2. 8. 2007, na ktorom bol vyhlásený rozsudok. Vec k rozhodnutiu o odvolaní bola Krajskému súdu v Košiciach doručená 7. 4. 2008. Spoločne so zrušujúcim uznesením odvolacieho súdu z 28. 9. 2009 bola vec OS Michalovce vrátená 22. 10. 2009. Počas tohto obdobia OS Michalovce neporušoval základné práva sťažovateľa na prejednanie veci bez zbytočných prieťahov. Uznesením sp. zn. 8C 85/2005 Okresného súdu Michalovce z 9. 11. 2009 bolo v časti konanie zastavené a v časti nárok vylúčený na samostatné konanie. Z toho dôvodu vylúčený nárok je vedený od 15. 12. 2009 pod sp. zn. 13C 1/2010. Neefektívnymi procesnými úkonmi – 9. 3. 2010 a 15. 6. 2010 boli pojednávania odročované. Následne, z dôvodu zániku funkcie sudcu JUDr. S., bola dňom 27. 7. 2010 vec pridelená k rozhodovaniu JUDr. M. S. V senáte tohto sudcu bol v júli 2010 stav 157 vecí nevybavených z toho 117 vecí nerozhodnutých. Následne v mesiaci september 2010 došlo k rozdeleniu vecí senátu po JUDr. P. T. JUDr. S. bolo pridelených 9 vecí. Jednalo sa o novú problematiku, ktorú bolo treba naštudovať. Navyše od 1. 1. 2011 sudca JUDr. M. S. bol zaťažovaný nápadom v trestnej agende. Z obsahu spisu vyplýva, že termín pojednávania bol určený na deň 5. 5. 2011 o 10.30 hod.

Na záver je potrebné konštatovať, že i keď po 31. 1. 2011, kedy Krajský súd v Košiciach uznesením odmietol odvolanie vedľajšej účastníčky a v časti zrušil prvostupňový rozsudok, je predmetom konania jeden nárok, ten je po skutkovej i právnej

stránke pomerne obtiažny. Neúmerná dĺžka rozhodovania vo veci spôsobila to, že neustále bolo potrebné zisťovať výšku priemerného zárobku nebohého a majetkové pomery oprávnenej – žalobkyne. K prietahom konania v čase od 9. 11. 2005 do 7. 12. 2006 došlo z objektívnych dôvodov, rozsahu agendy vybavujúceho sudcu. Tie isté dôvody spôsobili i zdĺhavé vybavovanie veci po 27. 7. 2010. Mám za to, že požadované finančné zadosťučinenie je neprimerane vysoké s ohľadom na predmet konania, jeho pomernú obtiažnosť i to, že čiastočnými rozsudkami prvostupňového súdu z 12. 11. 1998, 22. 5. 2001, 19. 2. 2003 bolo o nárokoch v časti rozhodnuté.“

Právny zástupca sťažovateľa vo svojom vyjadrení z 18. mája 2011, ktorým reagoval na vyjadrenie podpredsedu okresného súdu z 29. apríla 2011, uviedol, že „*ponecháva dôvody uvedené vo vyjadrení na posúdenie konajúcemu ústavnému súdu s ohľadom na predložené listinné dôkazy a obsah spisu Okresného súdu Michalovce“*.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 1/2010 (pôvodne vedenom pod sp. zn. 8 C 85/2005, sp. zn. 7 C 1232/2001 a sp. zn. 8 C 1251/1997).

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti

v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čo platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 ods. 1 dohovoru) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1

dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

Predmetom konania vo veci vedenej okresným súdom pod sp. zn. 13 C 1/2010 (pôvodne vedenej pod sp. zn. 8 C 85/2005, sp. zn. 7 C 1232/2001 a sp. zn. 8 C 1251/1997) je žaloba o náhradu škody spôsobenej smrteľným úrazom, ktorej sa domáha žalobkyňa (manželka nebohého) voči sťažovateľovi za účasti vedľajšieho účastníka. Pokiaľ ide o právnu zložitosť, možno vysloviť názor, že v danom prípade ide o bežnú súčasť sporovej agendy všeobecných súdov. Podkladom pre rozhodovanie týchto sporov je súdnou praxou dostatočne ustálená a používaná právna úprava Občianskeho zákonníka a Občianskeho súdneho poriadku. Pokiaľ ide o faktickú zložitosť, ústavný súd akceptuje, že rozhodovanie v konkrétnej veci predstavuje určitý stupeň zložitosti súvisiaci so zisťovaním priemerného zárobku nebohého, ako aj majetkových pomerov žalobkyne a z toho vyplývajúce opakované upresňovanie žaloby zo strany žalobkyne. Ústavný súd vychádzajúc z doterajšej dĺžky konania, jeho priebehu a dosiaľ dosiahnutých výsledkov na záver konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by zdôvodňovali viac ako 13-ročný priebeh konania jeho zložitou.

Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní, či v konaní okresného súdu došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru). Ústavný súd vychádzajúc zo sťažnosti, jej príloh, predloženého súdneho spisu, stanoviska podpredsedu okresného súdu a vyjadrenia právneho zástupcu sťažovateľa nezistil žiadnu okolnosť, ktorá by mohla byť osobitne zohľadnená pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom.

Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu, pričom vzniknuté priet'ahy posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu od podania žaloby okresnému súdu (3. decembra 1997) až do rozhodovania ústavného súdu.

Ústavný súd zo spisového materiálu zistil, že konanie okresného súdu vykazuje obdobia nečinnosti v celkovom trvaní takmer 3 roky, a teda zbytočné preťahy v konaní spôsobené okresným súdom.

V konaní boli zistené tri dlhodobejšie obdobia nečinnosti, keď okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka.

Ide o časový úsek od 26. júla 2001, keď okresný súd uznesením rozhodol o uložení povinnosti zaplatiť súdny poplatok za podané odvolanie, do 13. júna 2002, keď uznesením nariadil znalecké dokazovanie znalcom z odboru ekonomiky – účtovníctva – miezd, ktoré právna zástupkyňa žalobkyne predtým opakovane urgovala (nečinnosť 11 mesiacov).

Nečinnosťou v trvaní 13 mesiacov je poznačené obdobie od 9. novembra 2005, keď bolo pojednávanie odročené na účely predloženia upresneného návrhu žalobkyňou, do 8. decembra 2006, keď okresný súd zrušil pojednávanie nariadené na 17. január 2007 z dôvodu vrátenia veci sudcovi J. S., ktorý ďalšie pojednávanie vo veci nariadil až na 12. júl 2007 (nečinnosť 6 mesiacov).

Osem mesiacov nečinnosti zistil ústavný súd v úseku konania od 27. júla 2010, keď bola vec pridelená sudcovi M. S., do 5. mája 2011, keď sa vo veci uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito z dôvodu nariadenia dopracovania znaleckého posudku.

Z prehľadu procesných úkonov tiež vyplýva, že súdny spis sa v hodnotenom období opakovane (trikrát) nachádzal na krajskom súde z dôvodu rozhodovania o riadnych opravných prostriedkoch podaných vedľajším účastníkom, ku ktorým sa sťažovateľ následne pripojil. Tieto obdobia v celkovom trvaní takmer 57 mesiacov nemožno pripísať na vrub okresnému súdu, ktorý dĺžku ich trvania žiadnym spôsobom nemohol ovplyvniť.

Ústavný súd tiež pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

O nesústredenom a neefektívnom postupe okresného súdu svedčí niekoľkonásobné zrušenie jeho rozhodnutí v odvolacom konaní. Rozsudok okresného súdu sp. zn. 8 C 1251/1997 z 12. novembra 1998 bol odvolacím súdom zrušený ako predčasný a nepreskúmateľný, rozsudok okresného súdu sp. zn. 7 C 1232/2001 z 19. februára 2003 bol zrušený vo výroku o trovách konania ako nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov a tiež z dôvodu, že okresný súd rozhodol ultra petitem, rozsudok okresného súdu sp. zn. 8 C 85/2005 z 2. augusta v spojení s dopĺňacím rozsudkom z 19. februára 2008 a v spojení s dopĺňacím uznesením z 19. februára 2008 bol odvolacím súdom zrušený opäť ako nepreskúmateľný pre nedostatok dôvodov.

Ako nesústredený kvalifikuje ústavný súd aj postup okresného súdu, keď v rozsudku sp. zn. 8 C 85/2005 z 2. augusta 2007 opomenul rozhodnúť o náhrade trov konania štátu (rozhodol dopĺňacím rozsudkom z 19. februára 2008) a v jeho záhlaví napriek predchádzajúcemu upozorneniu chybné označil vedľajšieho účastníka, a preto dodatočne rozhodol opravným uznesením z 19. februára 2008. Ako nesústredenú činnosť vyhodnotil ústavný súd aj oneskorené doručovanie rozsudku sp. zn. 8 C 85/2005 z 2. augusta 2007, ktorý bol účastníkom konania a vedľajšiemu účastníkovi doručený až vo februári 2008, a to bez akejkoľvek zákonnej prekážky.

Nesústredeným postupom okresného súdu, ktorý narušil plynulosť konania v procese dokazovania, je aj jeho postup, keď uznesením sp. zn. 7 C 1232/2001 z 13. júna 2002 nariadil znalecké dokazovanie len na účely určenia hrubého priemerného mesačného zárobku nebohého a následne 4. novembra 2002 a urgenciou z 29. novembra 2002 žiadal doplnenie znaleckého posudku aj o výpočet priemerného zárobku žalobkyne.

Podpredseda okresného súdu priamo uznal priet'ahy v súdnom konaní vo vyjadrení k s'ťažnosti z 29. apríla 2011, ktoré odôvodnil veľkým rozsahom agendy pripadajúcej na jednotlivých sudcov, ako aj personálnymi zmenami v napadnutom konaní, keď od 20. apríla 2005 bol zákonnému sudcovi J. S. pozastavený výkon sudcovskej funkcie a novou zákonnou sudkyňou vo veci sa stala M. C. a následne po ukončení disciplinárneho konania (od 7. decembra 2006) bol zákonným sudcom opäť J. S. Po zániku jeho sudcovskej funkcie (od 27. júna 2010) bola vec s'ťažovateľa pridelená sudcovi M. S.

Obranu okresného súdu spočívajúcu vo vysokej zaťažnosti sudcov ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou priet'ahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99, III. ÚS 17/02) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní. Pre úplnosť ústavný súd dodáva, že zmeny zákonného sudcu (sudkyne), ku ktorým v právnej veci s'ťažovateľa došlo, nemôžu byť exkulpačným dôvodom na zbavenie sa zodpovednosti súdu za spôsobené zbytočné priet'ahy v konaní.

Vzhľadom na neefektívnu a nesústredenú činnosť okresného súdu, ako aj na obdobia konania poznačené jeho nečinnosťou nemožno postup okresného súdu a celkovú dobu konania (viac ako 13 rokov) považovať za ústavne akceptovateľné vo vzťahu k základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené práva s'ťažovateľa boli porušené.

III.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov zaručeného podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd v bode 2 výroku tohto rozhodnutia prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný vyplatiť ho sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia. Sťažovateľ žiadal, aby mu bolo priznané primerané finančné

zadosťučinenie v sume 7 000 € poukazujúc najmä na zdĺhavý postup okresného súdu a z toho vyplývajúcu právnu neistotu sťažovateľa.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania okresného súdu, ako aj na záver o jeho nečinnosti a neefektívnom a nesústreďenom postupe, berúc do úvahy konkrétne okolnosti daného prípadu, najmä skutočnosť, že konanie vo veci nie je ani po trinástich rokoch od jeho začiatku do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd považoval priznanie sumy 4 000 € sťažovateľovi za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd v tejto súvislosti zohľadnil skutočnosť, že okresný súd v napadnutom konaní rozsudkami sp. zn. 8 C 1251/1997 z 12. novembra 1998, sp. zn. 8 C 1251/1997 z 22. mája 2001 a sp. zn. 7 C 1232/2001 z 19. februára 2003 o nárokoch žalobkyne čiastočne rozhodol, čím bol stav právnej neistoty sťažovateľa ako žalovaného čiastočne odstránený.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta dva úkony právnej služby vykonané v roku 2011 (prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku je 1/6 z výpočtového základu zo sumy 741 €, čo predstavuje za

jeden úkon právnej služby odmenu v sume 123,50 € a 7,41 € režijný paušál, teda za dva úkony právnej služby sumu 261,82 €. Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom zvýšená o daň z pridanej hodnoty (keďže advokát je jej platcom) tak predstavuje celkovú sumu 314,18 €. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júna 2011